

TREPADELLA

Onobrychis viciifolia Scop.

[1772, Fl. Carn., ed; 2,2: 76] $2n = 28$

Làmina: THOMÉ, OTTO WILHELM

Foto: ARN

NOMS POPULARS

Alemany:	Saat-esparsette/Esparsette / Esper / Futter-esparette / Futter-esparsette
Anglès:	Common sainfoin/Sainfoin
Àrab:	عنبريس بيقي الأوراق
Castellà:	Esparceta/ Arveja de asno / Cresta de abubilla / Esparcilla / Pípirigallo / Pirigallo/ arveja de asno, arveja de asno, esparceta loca, esparcetilla, esparcilla, perigallo, pimpirigallo
Català:	Esparcet/ Esparceta/ Pípirigall / Trepadella
Danès:	Foder-esparsette/Esparsette
Eslovac:	Vičenec vikolistý
Eslovè:	Navadna turška detelja/Esparzeta / Turška detelja navadna
Estonià:	Harilik esparsett
Finlandès:	Esparsetti
Francès:	Sainfoin cultivé/ Esparcette à feuilles de vesce/Ésparcet / Esparcette cultivée / Sainfoin
Gal·lès:	Y godog/Codog
Holandès:	Esparcette
Hongarès:	Takarmány baltacim
Italià:	Lupinella comune, erba-media
Japonès:	オノブリキス・ウイキイフオリア
Noruec:	Esparsett
Persa/Farsi:	اسپرس ويكيفوليا
Polonès:	Sparceta siewna
Rus:	Эспарцёт виколиственный/Эспарцёт горошколиственный / Эспарцёт посевной
Suec:	Esparsett
Txec:	Vičenec ligrus
Ucraïnès:	Еспарцет виколистий
Xinès:	驴食草/红豆草

DESCRIPCIÓ BOTÀNICA

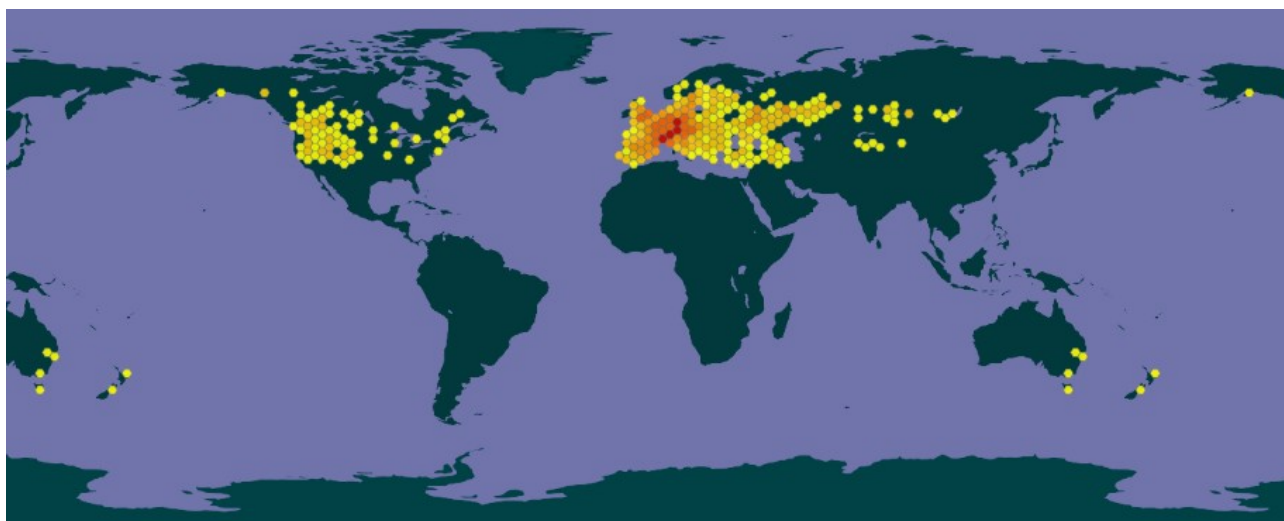
Les Fabàcies o Lleguminoses es distingeixen per tenir flors zigomorfs papilionàcies dialipètals superovàriques diplostèmones pentàmeres, i el fruit en llegum. Dins la gran família de les Lleguminoses, el gènere *Onobrychis* es distingeix per tenir els estams diadelfs (9+1) i les llegums en forma de bola deforme amb una sola llavor i les fulles imparipinnades.

La trepadells és planta herbàcia vivaç de 20-60 cm d'alçària, amb una rel pivotant que pot arribar a tenir 2 m de longitud, i nombroses rels fins amb nòduls de bacteris nitrificants (*Rhizobium*). La mata és drete o ascendent, de soca curta, de tiges anguloses, robustes, allargades. Les fulles tenen 6-12 parelles de folíols entre oblongs i linears, una mica pubescents pel revers. Les estípules foliars són amples i més o menys puntejades. Les flors són rosades amb estries més fosques (rarament totes blanques), agrupades en raïms allargats densos sobre peduncles més allargats que la fulla d'on neixen i amb bràctees lanceolades. Calze amb dents 1-2 cops més llargues que el tub i igualant a penes la poncella de la flor o més curt que la meitat de la corol·la ben desenvolupada. Estendard igualant quasi la carena. Ales més curtes que el calze. Llegums de 5-8 mm, indehiscents pubescents de cares i sutura amb tubercles o espines curtes. Llavor reniforme de colors entre el groc, el marró i el negre.

La subespècie **montana** DC. té les fulles amb només 5-7 parelles de folíols, les tiges ajagudes i les flors d'un vermell viu majors.

HÀBITAT I DISTRIBUCIÓ GEOGRÀFICA

És molt cultivada com a farratge. Podria ser oriünda de Turquia. El segle XVI es va començar a cultivar al centre d'Europa. A Espanya ho va ser a finals del segle XVIII. El 1975 hi havia unes 70.000 Ha amb trepadells a Espanya. La trepadella cultivada segurament és el resultat de la hibridació entre les subespècies *bífera* × *persica* × *communis*. La trepadella és d'Europa meridional i central i d'Àsia occidental. També del Marroc i a l'Amèrica del Nord i SE d' Austràlia i Nova Zelanda. A la península hispànica es conrea a la vall del Duero, Aragó i Catalunya (principalment a la província de Lleida). S'adapta bé a clima mediterrani de muntanya i als sòls calcaris ben drenats, que poden ser poc rics en nutrients, però no tolera gens la salinitat. Hi ha varietats que es poden dallar un cop l'any i altres dos cops. En total hi ha més de 20 varietats que es cultiven.

Onobrychis viciifolia al món, segons GBIF

PROPIETATS I USOS MEDICINALS

- acne
- carboncle
- catarro FLO UE
- contusions
- cordial
- diarrea LLA
- dolors musculars FUL UE
- estomacal
- galactagoga
- galteres
- laxant FUL
- nafres que supuren
- paràsits intestinals
- sarna
- sudorífica
- tumors

VETERINÀRIA

És un farratge excel·lent ja que per més que en mengi el bestiar no es boteixen (timpanisme). És un bon aliment proteic i ric en hidrats de Carboni digeribles per als remugants, i ric en oligoelements. De tota manera, si les ovelles en mengen massa els xais poden agafar diarrea després de mamar. Si les vaques en mengen massa acaben sagnant per les mamelles. Als cavalls els convé, amb moderació, en especial quan estan convalescents. També és una planta que produeix força nèctar, que les abelles transformen en mel.

ALTRES USOS

Se sol sembrar amb hidrosembra als talussos de carrers, carreteres i fins i tot autopistes per ajudar a evitar l'erosió del sòl. Com que requereix poc rec es posa en jardins que no puguin abastir-se de massa aigua.

PRINCIPIS ACTIUS

- àcid fosfatídic
- fosfatidil-etanolamina
- fosfatidil-inositol
- fosfatidil-serina
- iso-liqüiritigenina
- iso-liqüiritina
- iso-rhamnetina-3-O-rutinòsid
- proteïna 20%
- sakuranetina
- tanins
- vestitiona
- vitamina B1
- vitamina B2